

پاتوق سازی فرهنگی؛ فرصتی که سوخت

زهره شاریاتی

گزارش روز

گزارهای شهدابه عنوان بخشی از تاریخ گویای دفاع مقدس، نقش درخور توجهی در ترویج فرهنگ مقاومت دارند؛ چنان که

بنیان گذار انقلاب اسلامی فرمودند: «قبور شهدا زبان گویایی است که به عظمت روح جاوید آنان شهادت می دهد.» باوجود این و درحالی که در دل آثار منحصر به فرد مزارها، حرف های بسیاری از شهدا برای نسل های جدید نهفته است، در دو دهه گذشته با توجه بهسازی، به جای توجه به این ظرفیت و فعال کردن برنامه های فرهنگی در جوار شهدا، به عنوان مصداقی از یک «کار تمیز فرهنگی»، شاهد تضعیف کارکردهای فرهنگی آن ها از طریق تغییر فرم و تخریب نمادها و نشانه های اصیل آن بوده ایم؛ نشانه هایی که در هیچ اثر تاریخی یافت نمی شود و می توان گفت عمده کارکرد فرهنگی معنوی گلزار شهدا و توانایی بی نظیر آن در جذب جوانان و مانوس کردن ایشان باشد و فرهنگ شهادت، در گرو همین ویژگی ها بود. در هفته های گذشته طی سه گزارش، این روند را از نگاه خانواده شهدا، راویان و هم زمان شهدا و معماران و کارشناسان برنامه ریزی شهری بررسی کردیم و در این مجال نیز دیدگاه صاحب نظران و فعالان فرهنگی در این باره پیش روی شماست.

مزار شهدا، اتاق مصاحبه با مدال آوران است

در توضیح اثرات فرهنگی تربیتی زیارت مزار شهدا، حجت الاسلام والمسلمین محمدمهدی ماندگاری، مدیر سابق مؤسسه روایت سیره شهدا، می گوید: «در آموزه های دینی تأکید شده است به قبرستان برویم و تأمل کنیم که اموات دارند درباره چه مسائلی مواخذه می شوند و آیا در مقابل این سؤالات، سرافکنده هستند یا سرافراز؟ شهدا جزو دسته دوم هستند که به فرموده قرآن زند هستند، ما را می بینند و به آنچه خدا عنایت کرده است

نمی توان انتظار کارکرد فرهنگی داشت

مخالفان طرح و اغلب خانواده های شهدا اعتقاد داشته اند و دارند که بهسازی و تسهیل رفت و آمد در گلزار شهدا (که یکسان سازی با این توجه آغاز شد)، نباید باعث حذف ساختار سابق و اصیل آن شود، زیرا گلزار شهدای ایران به دلیل مواخذه می شوند و باید در مقابل این سؤالات، مجموعه هایی منحصر به فرد هستند و شکل و شمایل قبور به تنهایی به عنوان موزه ای ارزشمند و معنوی برای آیندگان تأثیرگذار و ماندگار است و عینا باید حفظ شود. سلاقی خانواده های شهدا در تزئین و قراردادن آثاری از شهدا در ویرتین های نصب شده کنار قبور، زیبایی خاصی به گلزار شهدا داده است و تخریب و یک شکل کردن قبور موجب برهم زدن این زیبایی و معنویت می شود. به عبارت دیگر بهسازی (استحکام بخشی، اصلاح مسیر عبور و مرور، تأمین روشنایی، زیباسازی و...) گلزار شهدا امری ضروری بوده که باید انجام می شد. طبعاً دیگر نمی توان به سطروهتن شیک و تصنعی باطراحی غربی مابانه مشابه قبرستان های جنگ جهانی، گلزار شهدا اطلاق کرد و انتظار کارکردهای سابق را داشت.

کارکردهای فرهنگی تنوع مزارها، از باور پذیری عمومی تا تلفیق لطیف سوگ و سوز

از دیدگاه علیرضا کمره ای، نویسنده و پژوهشگر ادبیات دفاع مقدس، همان طور که فرهنگ ملی و بومی این سرزمین با ضریح و گنبد و نذر و شمع و زیارت، پیوند یافته است. مزار شهدا

تأثیر فرهنگی و معنوی گلزار شهدا بر جوانان

جهانگیر فیض آبادی، رزمنده و راوی دفاع مقدس، نیز درباره تأثیر فضای معنوی و فرهنگی گلزار شهدا بر ارتباط و گیرایی مخاطب معتقد است: «قبرستان در شیعه و اسلام جایگاه خاصی برای تنبه دارد و توصیه شده انسان چه در هنگام ناراحتی و چه خوشحالی به زیارت اهل قبور برود. طبعاً این تنبه در زیارت قبور شهدا بیشتر اتفاق می افتد. به عنوان یک راوی، این تأثیر را بارها از نزدیک شاهد بوده ام که حال و هوای مخاطب هنگام روایتگری در مسجد یا مدرسه و روایتگری در مزار شهدا جقدر تفاوت دارد. در گذشته طرح های مردمی موجود در مزارها، نوشته های سنگ ها و اسناد موجود

گلزار شهدا پاتوق پرورش جوانان و نوجوانان باشد، نه برنامه های مناسبتی

با این حال حجت الاسلام والمسلمین حسین مصلائی، رئیس سازمان تبلیغات اسلامی شهرستان خواف که توانسته است از هیئت های مذهبی هفتگی تا پاتوق ها و حلقه های معرفت دخترانه را در گلزار شهدای این شهرستان دهی کند، گذشته از تغییر فرم سنتی مزار شهدا، از نبود دغدغه در متولیان امر برای فعال سازی ظرفیت های فرهنگی این مزارات گلایه مند است: «مانند بسیاری از گلزارهای شهدا، تنها کارکرد مزار شهدای خواف نیز برگزاری مراسم مناسبتی

بود، اما از آنجا که ما این فضای مقدس را یک ظرفیت فرهنگی می بینیم، برای بهره مندی هرچه بیشتر از آن، طرح و برنامه ریختیم که بحدما... موفق بود، اما این متولیان امر مشهد چنین نگاه و دغدغه ای وجود ندارد. مدتی در مشهد به همت فعالان فرهنگی حاشیه شهر، طرح یکشنبه های شهدایی را داشتیم که مردم رابه بهشت رضا^(ع) بردیم و برایشان روایتگری کردیم، اما با وجود استقبال مخاطبان، از رفت و آمد تا تجهیزات اجرای مراسم، مشکل داشتیم و هیچ حمایتی صورت

نمی گرفت. بماند که گلزار بهشت رضا^(ع) بعد از بازسازی و تغییر فرم سنتی، دیگر آن حال و هوای خاص خود را از دست داده است. البته در همین وضعیت هم می شود با فضا سازی، مخاطب را با موضوع درگیر کرد. در همین باره طرحی رابه شهرداری ارائه دادم که پیگیری نشد. گویا دغدغه ای و دربی آن تمرکز و برنامه ثابتی برای بهره مندی

حسین مصلائی: برنامه ثابتی برای بهره مندی از ظرفیت فرهنگی گلزار شهدا وجود ندارد

از ظرفیت فرهنگی گلزار شهدا وجود ندارد. به نظر می رسد لازم است کسانی که ایده و دغدغه دارند، یک هیئت اندیشه ورزی فرهنگی مختص بهشت رضا^(ع) تشکیل دهند تا افراد یا مسئولان ناگاه از ظرفیت های فرهنگی شهدا نیز در جریان این ظرفیت ها قرار گیرند و حمایت کنند.»

جهانگیر فیض آبادی: وقتی از کشورهای دنیا به مشهد می آیند و می بینند که مزار شهدا هیچ نشانه، روح و حسی ندارد و مانند قبر اموات عادی است، متعجب می شوند

آنچه در بهشت زهرا^(س) وجود دارد، نه بی نظمی و به هم ریختگی، فضا باید بگونه ای باشد که زائر ارزش و احترام به خود و شهید را حس کند، تشویق شود کار فرهنگی کند، سرگذشت بیرونی داشته باشد و... نه اینکه حتی برخورد های زننده به صورت مستقیم و غیر مستقیم صورت گیرد که جوان دل زده شود. از بیست کشور دنیا وقتی به مشهد می آیند، یکی از علایقشان، زیارت مزار شهید برونسی یا شهید کاوه است، ولی وقتی می بینند که مزار

نقش و اندیشه مردم در شکل گیری رویدادها و ارتباط آن ها با مظاهر فرهنگ مادی و معنوی این دوره، اهمیت والایی پیدا می کند؛ زیرا هر چه نسبت رویدادها با فرهنگ و باور عمومی بیشتر باشد، ماندگاری و تأثیر آن افزون تر است. آیا جز این است که رزمندگان خود از بیطن و متن مردم و جامعه برآمده اند؟! در مواردی که برای نصب تصویر شهید بر مزار، ویرتین کار گذاشته اند، علاوه بر جای گرفتن عکس، نمایشگاه کوچکی از وسایل شخصی صاحب مزار (مانند پلاک، سربند، چفیه و ترکش و پوکه فشنگ، قرآن و مفاتیح، مهر و جانماز و احیاناً دست نوشت و وصیت نامه شهید) به چشم می خورد. بسیاری از تهیه و جنگ به صورت مؤلفه ای تاریخی فرهنگی هستند، بنابراین حفظ وضع موجود آن ها و پرمیز از دگرگونی درآمده و مصالح و هیئت کلی آن ها ضرورت جدی دارد، زیرا تغییر در فرم یا شکل اصلی و اولیه مزارات (حتی اگر به منظور مرمت یا یکسان سازی و رعایت ظواهر و زیبایی و رفاه حال زائران و تسهیل در آمد و شد آن ها باشد)، در واقع خدشه وارد کردن به اصالت اسنادی این مجموعه ها و در هم ریختن تنوع باورها و نگرش خانواده ها و منسوبان شهداست.»

او اضافه می کند: «اگر این سخن قابل قبول باشد که انقلاب و دفاع مقدس، فراگیرترین پدیده اجتماعی و تاریخی دوده گذشته کشور بوده است، پیدا کردن

حجت الاسلام والمسلمین محمدمهدی ماندگاری: از ظرفیت زائر مناطق عملیاتی آن گونه که باید بهره برداری نمی شود

هر جامعه ای از مدال آوران ش دربارۀ علت موفقیتشان می پرسد، شهدا هم بنا به تصریح قرآن، در کنار انبیا و اولیا، مدال آوران عالم هستند و باید از آن ها پرسید چه کردید که به چنین مقامی رسیدید؟ در جواب می شنویم که فکرشان با پرسش از دین ولایی و توحیدی و عملشان با اقتدا به ولایت و نتیجه گیری شان با نگاه به آخرت

می شده است. وجود سایبان برای حفاظت زائر و مزار از تابش آفتاب و بارش باران، در مزارهای نوع دوم کم و بیش دیده می شود؛ بنابراین تنوع و گوناگونی مزار شهدا در حقیقت جلوه تنوع سلیقه و خواست مردمی است و باورمندی و تأثیر آن را برای عموم مقبول می سازد و هیچ علت و ضرورتی نباید به اصالت اسنادی این مجموعه ها خدشه وارد کرد و این پرهیز درباره مزارهایی که بدون نظر سازمان یا نهادهای رسمی پدید آمده اند (مانند گلزار شهدای بهشت زهرا^(س) در تهران) بیشتر الزام آور است. از سویی دیگر، فراتر از نگاه جزئی و فردی به مزار شهدا، مطالعه تطبیقی آن ها با یکدیگر و مجموعه که بین بستگان شهدایی که در یک قطعه به خاک سپرده شده اند نوعی همکاری و ارتباط پایدار به وجود آمده است. رواج و رونق آداب نانوشته و غیر رسمی زیارت شهدا و حضور خانواده ها و زائران به مناسبت های مختلف، مثل تحویل سال، این اندیشه را به ذهن بیننده الهام می کند که شهادت، مرگ نیست و مزار شهید میادگاه و مجلس انس بستگان و شهید، میزبان جمع است و سوگ و سوز هم در تلفیقی لطیف، چونان پیوند ترازدی و حماسه، جلوه ای واحد یافته اند.»

علیرضا کمره ای: هر چه نسبت رویدادها با فرهنگ و باور عمومی بیشتر باشد، ماندگاری و تأثیر آن افزون تر است

کگل و بعضاً تندیس کوچک عروس و داماد قرار دارد که نمادی از مراسم عروسی را به ذهن بیننده القا می کند و نشان دهنده آغاز زندگی جدید صاحب مزار و تلقی ای است که از شهادت جوان رزمنده وجود دارد. در این گونه تزئینات، به صورت هماهنگ و توأمان، می توان رد تأثیر عناصر فرهنگ دینی و بومی را مشاهده کرد؛ همچنین پرچمی که بر بالای مقبره برافراشته شده است، تنها از نوع رسمی و سیاسی کشور نیست، از نوع بیرق هایی است که در جبهه ها بر فراز مقرها و موقعیت ها نصب

عکس: محمد حسن سلطانی اشهر

شماره ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۱، ۳۲، ۳۳، ۳۴، ۳۵، ۳۶، ۳۷، ۳۸، ۳۹، ۴۰، ۴۱، ۴۲، ۴۳، ۴۴، ۴۵، ۴۶، ۴۷، ۴۸، ۴۹، ۵۰، ۵۱، ۵۲، ۵۳، ۵۴، ۵۵، ۵۶، ۵۷، ۵۸، ۵۹، ۶۰، ۶۱، ۶۲، ۶۳، ۶۴، ۶۵، ۶۶، ۶۷، ۶۸، ۶۹، ۷۰، ۷۱، ۷۲، ۷۳، ۷۴، ۷۵، ۷۶، ۷۷، ۷۸، ۷۹، ۸۰، ۸۱، ۸۲، ۸۳، ۸۴، ۸۵، ۸۶، ۸۷، ۸۸، ۸۹، ۹۰، ۹۱، ۹۲، ۹۳، ۹۴، ۹۵، ۹۶، ۹۷، ۹۸، ۹۹، ۱۰۰، ۱۰۱، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۰۷، ۱۰۸، ۱۰۹، ۱۱۰، ۱۱۱، ۱۱۲، ۱۱۳، ۱۱۴، ۱۱۵، ۱۱۶، ۱۱۷، ۱۱۸، ۱۱۹، ۱۲۰، ۱۲۱، ۱۲۲، ۱۲۳، ۱۲۴، ۱۲۵، ۱۲۶، ۱۲۷، ۱۲۸، ۱۲۹، ۱۳۰، ۱۳۱، ۱۳۲، ۱۳۳، ۱۳۴، ۱۳۵، ۱۳۶، ۱۳۷، ۱۳۸، ۱۳۹، ۱۴۰، ۱۴۱، ۱۴۲، ۱۴۳، ۱۴۴، ۱۴۵، ۱۴۶، ۱۴۷، ۱۴۸، ۱۴۹، ۱۵۰، ۱۵۱، ۱۵۲، ۱۵۳، ۱۵۴، ۱۵۵، ۱۵۶، ۱۵۷، ۱۵۸، ۱۵۹، ۱۶۰، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۶۳، ۱۶۴، ۱۶۵، ۱۶۶، ۱۶۷، ۱۶۸، ۱۶۹، ۱۷۰، ۱۷۱، ۱۷۲، ۱۷۳، ۱۷۴، ۱۷۵، ۱۷۶، ۱۷۷، ۱۷۸، ۱۷۹، ۱۸۰، ۱۸۱، ۱۸۲، ۱۸۳، ۱۸۴، ۱۸۵، ۱۸۶، ۱۸۷، ۱۸۸، ۱۸۹، ۱۹۰، ۱۹۱، ۱۹۲، ۱۹۳، ۱۹۴، ۱۹۵، ۱۹۶، ۱۹۷، ۱۹۸، ۱۹۹، ۲۰۰، ۲۰۱، ۲۰۲، ۲۰۳، ۲۰۴، ۲۰۵، ۲۰۶، ۲۰۷، ۲۰۸، ۲۰۹، ۲۱۰، ۲۱۱، ۲۱۲، ۲۱۳، ۲۱۴، ۲۱۵، ۲۱۶، ۲۱۷، ۲۱۸، ۲۱۹، ۲۲۰، ۲۲۱، ۲۲۲، ۲۲۳، ۲۲۴، ۲۲۵، ۲۲۶، ۲۲۷، ۲۲۸، ۲۲۹، ۲۳۰، ۲۳۱، ۲۳۲، ۲۳۳، ۲۳۴، ۲۳۵، ۲۳۶، ۲۳۷، ۲۳۸، ۲۳۹، ۲۴۰، ۲۴۱، ۲۴۲، ۲۴۳، ۲۴۴، ۲۴۵، ۲۴۶، ۲۴۷، ۲۴۸، ۲۴۹، ۲۵۰، ۲۵۱، ۲۵۲، ۲۵۳، ۲۵۴، ۲۵۵، ۲۵۶، ۲۵۷، ۲۵۸، ۲۵۹، ۲۶۰، ۲۶۱، ۲۶۲، ۲۶۳، ۲۶۴، ۲۶۵، ۲۶۶، ۲۶۷، ۲۶۸، ۲۶۹، ۲۷۰، ۲۷۱، ۲۷۲، ۲۷۳، ۲۷۴، ۲۷۵، ۲۷۶، ۲۷۷، ۲۷۸، ۲۷۹، ۲۸۰، ۲۸۱، ۲۸۲، ۲۸۳، ۲۸۴، ۲۸۵، ۲۸۶، ۲۸۷، ۲۸۸، ۲۸۹، ۲۹۰، ۲۹۱، ۲۹۲، ۲۹۳، ۲۹۴، ۲۹۵، ۲۹۶، ۲۹۷، ۲۹۸، ۲۹۹، ۳۰۰، ۳۰۱، ۳۰۲، ۳۰۳، ۳۰۴، ۳۰۵، ۳۰۶، ۳۰۷، ۳۰۸، ۳۰۹، ۳۱۰، ۳۱۱، ۳۱۲، ۳۱۳، ۳۱۴، ۳۱۵، ۳۱۶، ۳۱۷، ۳۱۸، ۳۱۹، ۳۲۰، ۳۲۱، ۳۲۲، ۳۲۳، ۳۲۴، ۳۲۵، ۳۲۶، ۳۲۷، ۳۲۸، ۳۲۹، ۳۳۰، ۳۳۱، ۳۳۲، ۳۳۳، ۳۳۴، ۳۳۵، ۳۳۶، ۳۳۷، ۳۳۸، ۳۳۹، ۳۴۰، ۳۴۱، ۳۴۲، ۳۴۳، ۳۴۴، ۳۴۵، ۳۴۶، ۳۴۷، ۳۴۸، ۳۴۹، ۳۵۰، ۳۵۱، ۳۵۲، ۳۵۳، ۳۵۴، ۳۵۵، ۳۵۶، ۳۵۷، ۳۵۸، ۳۵۹، ۳۶۰، ۳۶۱، ۳۶۲، ۳۶۳، ۳۶۴، ۳۶۵، ۳۶۶، ۳۶۷، ۳۶۸، ۳۶۹، ۳۷۰، ۳۷۱، ۳۷۲، ۳۷۳، ۳۷۴، ۳۷۵، ۳۷۶، ۳۷۷، ۳۷۸، ۳۷۹، ۳۸۰، ۳۸۱، ۳۸۲، ۳۸۳، ۳۸۴، ۳۸۵، ۳۸۶، ۳۸۷، ۳۸۸، ۳۸۹، ۳۹۰، ۳۹۱، ۳۹۲، ۳۹۳، ۳۹۴، ۳۹۵، ۳۹۶، ۳۹۷، ۳۹۸، ۳۹۹، ۴۰۰، ۴۰۱، ۴۰۲، ۴۰۳، ۴۰۴، ۴۰۵، ۴۰۶، ۴۰۷، ۴۰۸، ۴۰۹، ۴۱۰، ۴۱۱، ۴۱۲، ۴۱۳، ۴۱۴، ۴۱۵، ۴۱۶، ۴۱۷، ۴۱۸، ۴۱۹، ۴۲۰، ۴۲۱، ۴۲۲، ۴۲۳، ۴۲۴، ۴۲۵، ۴۲۶، ۴۲۷، ۴۲۸، ۴۲۹، ۴۳۰، ۴۳۱، ۴۳۲، ۴۳۳، ۴۳۴، ۴۳۵، ۴۳۶، ۴۳۷، ۴۳۸، ۴۳۹، ۴۴۰، ۴۴۱، ۴۴۲، ۴۴۳، ۴۴۴، ۴۴۵، ۴۴۶، ۴۴۷، ۴۴۸، ۴۴۹، ۴۵۰، ۴۵۱، ۴۵۲، ۴۵۳، ۴۵۴، ۴۵۵، ۴۵۶، ۴۵۷، ۴۵۸، ۴۵۹، ۴۶۰، ۴۶۱، ۴۶۲، ۴۶۳، ۴۶۴، ۴۶۵، ۴۶۶، ۴۶۷، ۴۶۸، ۴۶۹، ۴۷۰، ۴۷۱، ۴۷۲، ۴۷۳، ۴۷۴، ۴۷۵، ۴۷۶، ۴۷۷، ۴۷۸، ۴۷۹، ۴۸۰، ۴۸۱، ۴۸۲، ۴۸۳، ۴۸۴، ۴۸۵، ۴۸۶، ۴۸۷، ۴۸۸، ۴۸۹، ۴۹۰، ۴۹۱، ۴۹۲، ۴۹۳، ۴۹۴، ۴۹۵، ۴۹۶، ۴۹۷، ۴۹۸، ۴۹۹، ۵۰۰، ۵۰۱، ۵۰۲، ۵۰۳، ۵۰۴، ۵۰۵، ۵۰۶، ۵۰۷، ۵۰۸، ۵۰۹، ۵۱۰، ۵۱۱، ۵۱۲، ۵۱۳، ۵۱۴، ۵۱۵، ۵۱۶، ۵۱۷، ۵۱۸، ۵۱۹، ۵۲۰، ۵۲۱، ۵۲۲، ۵۲۳، ۵۲۴، ۵۲۵، ۵۲۶، ۵۲۷، ۵۲۸، ۵۲۹، ۵۳۰، ۵۳۱، ۵۳۲، ۵۳۳، ۵۳۴، ۵۳۵، ۵۳۶، ۵۳۷، ۵۳۸، ۵۳۹، ۵۴۰، ۵۴۱، ۵۴۲، ۵۴۳، ۵۴۴، ۵۴۵، ۵۴۶، ۵۴۷، ۵۴۸، ۵۴۹، ۵۵۰، ۵۵۱، ۵۵۲، ۵۵۳، ۵۵۴، ۵۵۵، ۵۵۶، ۵۵۷، ۵۵۸، ۵۵۹، ۵۶۰، ۵۶۱، ۵۶۲، ۵۶۳، ۵۶۴، ۵۶۵، ۵۶۶، ۵۶۷، ۵۶۸، ۵۶۹، ۵۷۰، ۵۷۱، ۵۷۲، ۵۷۳، ۵۷۴، ۵۷۵، ۵۷۶، ۵۷۷، ۵۷۸، ۵۷۹، ۵۸۰، ۵۸۱، ۵۸۲، ۵۸۳، ۵۸۴، ۵۸۵، ۵۸۶، ۵۸۷، ۵۸۸، ۵۸۹، ۵۹۰، ۵۹۱، ۵۹۲، ۵۹۳، ۵۹۴، ۵۹۵، ۵۹۶، ۵۹۷، ۵۹۸، ۵۹۹، ۶۰۰، ۶۰۱، ۶۰۲، ۶۰۳، ۶۰۴، ۶۰۵، ۶۰۶، ۶۰۷، ۶۰۸، ۶۰۹، ۶۱۰، ۶۱۱، ۶۱۲، ۶۱۳، ۶۱۴، ۶۱۵، ۶۱۶، ۶۱۷، ۶۱۸، ۶۱۹، ۶۲۰، ۶۲۱، ۶۲۲، ۶۲۳، ۶۲۴، ۶۲۵، ۶۲۶، ۶۲۷، ۶۲۸، ۶۲۹، ۶۳۰، ۶۳۱، ۶۳۲، ۶۳۳، ۶۳۴، ۶۳۵، ۶۳۶، ۶۳۷، ۶۳۸، ۶۳۹، ۶۴۰، ۶۴۱، ۶۴۲، ۶۴۳، ۶۴۴، ۶۴۵، ۶۴۶، ۶۴۷، ۶۴۸، ۶۴۹، ۶۵۰، ۶۵۱، ۶۵۲، ۶۵۳، ۶۵۴، ۶۵۵، ۶۵۶، ۶۵۷، ۶۵۸، ۶۵۹، ۶۶۰، ۶۶۱، ۶۶۲، ۶۶۳، ۶۶۴، ۶۶۵، ۶۶۶، ۶۶۷، ۶۶۸، ۶۶۹، ۶۷۰، ۶۷۱، ۶۷۲، ۶۷۳، ۶۷۴، ۶۷۵، ۶۷۶، ۶۷۷، ۶۷۸، ۶۷۹، ۶۸۰، ۶۸۱، ۶۸۲، ۶۸۳، ۶۸۴، ۶۸۵، ۶۸۶، ۶۸۷، ۶۸۸، ۶۸۹، ۶۹۰، ۶۹۱، ۶۹۲، ۶۹۳، ۶۹۴، ۶۹۵، ۶۹۶، ۶۹۷، ۶۹۸، ۶۹۹، ۷۰۰، ۷۰۱، ۷۰۲، ۷۰۳، ۷۰۴، ۷۰۵، ۷۰۶، ۷۰۷، ۷۰۸، ۷۰۹، ۷۱۰، ۷۱۱، ۷۱۲، ۷۱۳، ۷۱۴، ۷۱۵، ۷۱۶، ۷۱۷، ۷۱۸، ۷۱۹، ۷۲۰، ۷۲۱، ۷۲۲، ۷۲۳، ۷۲۴، ۷۲۵، ۷۲۶، ۷۲۷، ۷۲۸، ۷۲۹، ۷۳۰، ۷۳۱، ۷۳۲، ۷۳۳، ۷۳۴، ۷۳۵، ۷۳۶، ۷۳۷، ۷۳۸، ۷۳۹، ۷۴۰، ۷۴۱، ۷۴۲، ۷۴۳، ۷۴۴، ۷۴۵، ۷۴۶، ۷۴۷، ۷۴۸، ۷۴۹، ۷۵۰، ۷۵۱، ۷۵۲، ۷۵۳، ۷۵۴، ۷۵۵، ۷۵۶، ۷۵۷، ۷۵۸، ۷۵۹، ۷۶۰، ۷۶۱، ۷۶۲، ۷۶۳، ۷۶۴، ۷۶۵، ۷۶۶، ۷۶۷، ۷۶۸، ۷۶۹، ۷۷۰، ۷۷۱، ۷۷۲، ۷۷۳، ۷۷۴، ۷۷۵، ۷۷۶، ۷۷۷، ۷۷۸، ۷۷۹، ۷۸۰، ۷۸۱، ۷۸۲، ۷۸۳، ۷۸۴، ۷۸۵، ۷۸۶، ۷۸۷، ۷۸۸، ۷۸۹، ۷۹۰، ۷۹۱، ۷۹۲، ۷۹۳، ۷۹۴، ۷۹۵، ۷۹۶، ۷۹۷، ۷۹۸، ۷۹۹، ۸۰۰، ۸۰۱، ۸۰۲، ۸۰۳، ۸۰۴، ۸۰۵، ۸۰۶، ۸۰۷، ۸۰۸، ۸۰۹، ۸۱۰، ۸۱۱، ۸۱۲، ۸۱۳، ۸۱۴، ۸۱۵، ۸۱۶، ۸۱۷، ۸۱۸، ۸۱۹، ۸۲۰، ۸۲۱، ۸۲۲، ۸۲۳، ۸۲۴، ۸۲۵، ۸۲۶، ۸۲۷، ۸۲۸، ۸۲۹، ۸۳۰، ۸۳۱، ۸۳۲، ۸۳۳، ۸۳۴، ۸۳۵، ۸۳۶، ۸۳۷، ۸۳۸، ۸۳۹، ۸۴۰، ۸۴۱، ۸۴۲، ۸۴۳، ۸۴۴، ۸۴۵، ۸۴۶، ۸۴۷، ۸۴۸، ۸۴۹، ۸۵۰، ۸۵۱، ۸۵۲، ۸۵۳، ۸۵۴، ۸۵۵، ۸۵۶، ۸۵۷، ۸۵۸، ۸۵۹، ۸۶۰، ۸۶۱، ۸۶۲، ۸۶۳، ۸۶۴، ۸۶۵، ۸۶۶، ۸۶۷، ۸۶۸، ۸۶۹، ۸۷۰، ۸۷۱، ۸۷۲، ۸۷۳، ۸۷۴، ۸۷۵، ۸۷۶، ۸۷۷، ۸۷۸، ۸۷۹، ۸۸۰، ۸۸۱، ۸۸۲، ۸۸۳، ۸۸۴، ۸۸۵، ۸۸۶، ۸۸۷، ۸۸۸، ۸۸۹، ۸۹۰، ۸۹۱، ۸۹۲، ۸۹۳، ۸۹۴، ۸۹۵، ۸۹۶، ۸۹۷، ۸۹۸، ۸۹۹، ۹۰۰، ۹۰۱، ۹۰۲، ۹۰۳، ۹۰۴، ۹۰۵، ۹۰۶، ۹۰۷، ۹۰۸، ۹۰۹، ۹۱۰، ۹۱۱، ۹۱۲، ۹۱۳، ۹۱۴، ۹۱۵، ۹۱۶، ۹۱۷، ۹۱۸، ۹۱۹، ۹۲۰، ۹۲۱، ۹۲۲، ۹۲۳، ۹۲۴، ۹۲۵، ۹۲۶، ۹۲۷، ۹۲۸، ۹۲۹، ۹۳۰، ۹۳۱، ۹۳۲، ۹۳۳، ۹۳۴، ۹۳۵، ۹۳۶، ۹۳۷، ۹۳۸، ۹۳۹، ۹۴۰، ۹۴۱، ۹۴۲، ۹۴۳، ۹۴۴، ۹۴۵، ۹۴۶، ۹۴۷، ۹۴۸، ۹۴۹، ۹۵۰، ۹۵۱، ۹۵۲، ۹۵۳، ۹۵۴، ۹۵۵، ۹۵۶، ۹۵۷، ۹۵۸، ۹۵۹، ۹۶۰، ۹۶۱، ۹۶۲، ۹۶۳، ۹۶۴، ۹۶۵، ۹۶۶، ۹۶۷، ۹۶۸، ۹۶۹، ۹۷۰، ۹۷۱، ۹۷۲، ۹۷۳، ۹۷۴، ۹۷۵، ۹۷۶، ۹۷۷، ۹۷۸، ۹۷۹، ۹۸۰، ۹۸۱، ۹۸۲، ۹۸۳، ۹۸۴، ۹۸۵، ۹۸۶، ۹۸۷، ۹۸۸، ۹۸۹، ۹۹۰، ۹۹۱، ۹۹۲، ۹۹۳، ۹۹۴، ۹۹۵، ۹۹۶، ۹۹۷، ۹۹۸، ۹۹۹، ۱۰۰۰، ۱۰۰۱، ۱۰۰۲، ۱۰۰۳، ۱۰۰۴، ۱۰۰۵، ۱۰۰۶، ۱۰۰۷، ۱۰۰۸، ۱۰۰۹، ۱۰۱۰، ۱۰۱۱، ۱۰۱۲، ۱۰۱۳، ۱۰۱۴، ۱۰۱۵، ۱۰۱۶، ۱۰۱۷، ۱۰۱۸، ۱۰۱۹، ۱۰۲۰، ۱۰۲۱، ۱۰۲۲، ۱۰۲۳، ۱۰۲۴، ۱۰۲۵، ۱۰۲۶، ۱۰۲۷، ۱۰۲۸، ۱۰۲۹، ۱۰۳۰، ۱۰۳۱، ۱۰۳۲، ۱۰۳۳، ۱۰۳۴، ۱۰۳۵، ۱۰۳۶، ۱۰۳۷، ۱۰۳۸، ۱۰۳۹، ۱۰۴۰، ۱۰۴۱، ۱۰۴۲، ۱۰۴۳، ۱۰۴۴، ۱۰۴۵، ۱۰۴۶، ۱۰۴۷، ۱۰۴۸، ۱۰۴۹، ۱۰۵۰، ۱۰۵۱، ۱۰۵۲، ۱۰۵۳، ۱۰۵۴، ۱۰۵۵، ۱۰۵۶،